

Střípky z historie: Projekt Bratrské obce ve Staré Libavé v letech 1945-1961

Střípky z historie

Bratrská obec je ojedinělý projekt v církevních dějináchv Čechách a na Moravě. Tato obec ve [Staré Libavé](#) neměla dlouhého trvání kvůli nepřejícímú komunistickému režimu. Jeden z jejích zakladatelů, kazatel evangelia Alois Erlich (kazatel v baptistickém sboru v Ostravě v letech 1956 – 1966), o ní napsal knížku s názvem *Paměti Bratrské obce*.

Zrod myšlenky Bratrské obce

Psal se rok 1945, bylo po válce a v mysli a srdci kazatele Aloise Erliche Jednoty česko-bratrské (dnes církve bratrské) definitivně uzrála myšlenka založit bratrskou obec.

kazatel Alois Erlich

Podle jeho slov šlo o Boží pokyn. Obec, kde její obyvatelé budou pracovat, společně si pomáhat, mít se rádi bratrskou láskou a následovat svého Spasitele Ježíše Krista. Vytvořit kousek království Božího na zemi. Naplnit ideál bratrství. Založit cosi jako novodobý Tábor.

Předpokládalo se, že ty nejpotřebnější věci by mohla mít obec společné, v obci by stála křesťanská bratrská škola, hospoda bez alkoholu, začátek dne by byl vždy u Božího slova a na modlitbách.

Ze základních dokumentů jsou cítit poválečné nadšení i levicové komunitní křesťanské ideály.

Není divu, že ne všichni v církvi byli z této myšlenky nadšení. I stanovisko ústředí Jednoty česko-bratrské bylo spíše rezervované, ale vzniku nebránilo, spíše nápad opatrně podpořilo.

Krátce po válce poslali věřící žádost na ministerstvo zemědělství o přidělení zemědělské půdy a vesnice. Zájem byl o německé sudetské vesnice, po válce vystěhované.

V pohraničí v té době vládl velký chaos. Docházelo ke zmatkům i drancování. Mravní úroveň tu silně poklesla. I přes veškerou snahu a ušlechtilé odhodlání nadšenců bratrské obce byla reakce osidlovacích úřadů velmi liknavá, a to i přes skutečnost, že pohraničí bylo nutné osídlit.

Německá speciálka s mapou krajiny kolem Staré Libavé

Komunisté byli totiž už v těsně poválečné době infiltrováni do úřadů a zcela zjevně vzniku křesťanské obce nepřáli. Přes jejich nepřízeň byla nakonec osidlovacím úřadem přidělena Bratrské obci Stará Libavá, vesnička jižně pod Bruntálem. (Dříve se jmenovala Altliebe – Stará láska). V té době v ní bylo obydleno jen pět chalup.

Stará Libavá dnes. Dům číslo popisné 4 ve Staré Libavé, ve kterém v čase Bratrské obce bydleli Palátovi.¹

Vznik Bratrské obce

Od 22. 2. 1946 se zde usadilo 25 rodin, z nichž sedm bylo pro družstevní hospodaření. Libavští založili strojní družstvo, zakoupili společný traktor - Zetor. V obci zůstaly ještě zásoby i zvířectvo po vystěhovaném obyvatelstvu.

Začal se zde rozvíjet společný život, konat první bohoslužby, obec se přihlásila k tehdejší Jednotě česko-bratrské. Komisař, který měl obec na starost, byl podle slov bratří „opilec a nepoctivec“. Požádali tedy o jeho odvolání.

Dne 26. 4. byla podána osidlovací komisi žádost o přidělení domu č. 41 ke zřízení modlitebny, knihovny a bytu pro kazatele. Majitelem domu byl stanoven spolek Betanie v Praze, který obhospodařoval majetek tehdejší Jednoty česko-bratrské.

Dům čp. 41 byl dříve hospodou. Hospodská živnost byla zrušena a ze sálu vznikla modlitebna s nápisem: „*Jedenť jest mistr Náš a my všichni bratří jsme.*“ K pobožnostem se zde scházeli bratři a sestry pětikrát týdně! Scházely se tu skupinky i mládež.

První modlitebna v Bratrské obci

Věřící si vzájemně pomáhali, pečovali o staré a nemajetné. Sdíleli své výpěstky, zabijačky... prostě komunita bratří a sester.

V obci byla nákladem Bratrské obce opravena a vymalována škola a dětem se věnovala věřící paní učitelka. Vznikly jesle, obchod, knihovna, poradna pro matky i hřbitov. V plánu byla mlékárna, drůbežárna, tkalcovna. Do obce přijížděli různí hosté.

Fotografie s popisem přímo od bratra kazatele Erlicha je pohled od řeky Sázavy na městys Kácov. Mimochodem, nedaleko Kácova směrem na severozápad je obec Vranice, ve které se bratr Erlich narodil.¹

Předsedou MNV (místního národního výboru) se stal kazatel Alois Erlich. Zasedání rady obce zahajoval vždy modlitbou. Jinak sám velmi aktivně pomáhal rodinám i při sklizni a hospodářských pracích.

Život v obci se hezky rozvinul. Ke konci roku 1946 bylo v obci usazeno 123 osob.

Projevy nepřátelství

Objevovali se noví a noví zájemci o usídlení, ale úřady těmto uchazečům jejich příchod to bratrské obce různě komplikovaly. Na okresní úřad přicházely různé pomluvy a objevovaly se projevy nepřátelství vůči Libavským.

Do obce začali být proti slibům ministerstva zemědělství přestěhováváni noví, nevěřící obyvatelé. Na jedné schůzi občanů byli přítomní zaměstnanci tírny lnu z jiných obcí a ti se dožadovali obnovení hostinské živnosti v obci. Křičeli prý: „*My chceme hospodu!*“ Byli zjevně přizváni se zlým úmyslem.

Úřady rovněž provedly divokou, přísnou a nespravedlivou kontrolu z ONV (okresního národního výboru) na kvalitu mléka. Navštívily a pokutovaly výhradně členy bratrské obce, vyjma jednoho obyvatele, aby se neřeklo. Začaly snahy o likvidaci a zastrašování kazatele Erlicha.

Přes všechny pomluvy Okresní národní výbor konstatoval, že v bratrské obci žije lid zvláštní, s vyšší mravní úrovní, než je v pohraničí obvyklé. Pochvalně se rovněž vyjádřil pan inspektor o místní učitelce. Obec působila rovněž misijně ve vesnicích v celém okolí až po Bruntál a Krnov. Vznikaly kazatelské stanice.

Únorový převrat a zabrání první modlitebny

Přišel únorový převrat a zlé síly se daly do pohybu. Nevěřící obyvatelé, (v obci byli v menšině, 1:3) dali dohromady „akční výbor“, a aby se neřeklo, ponechali v něm jediného zástupce věřících, který byl navíc spíše na okraji společenství.

V jednom z veřejných projevů o kazateli Erlichovi prohlásili: „*Hlavu vyhodíme a ocas už půjde sám.*“ Chtěli jej dostat do uhelných dolů.

Budova čp. 41, modlitebna, byla věřícím odebrána s třicetidenní lhůtou k vystěhování. Do této budovy vložil bratrský sbor 10 000 Kč + veškeré práce konal zdarma. Průměrný plat v roce 1948 byl 800 Kč.

Z opravené modlitebny se opět stala hospoda. Pokleslé i typické znamení pro první vítězství komunistů. Čtvrtina obce rozhodla o tříčtvrtinové většině. Hostinský byl časem prohlášen za předsedu MNV. Tato skutečnost byla přímo symbolická a pokořující.

Paradoxní na všem je, že nakonec byla stará modlitebna zbořena a na jejím místě stojí „bytovka“, která se dnes rovněž rozpadá.

Místo první modlitebny, dnes neobývané „bytovky“

Jednotě českobratrské byla přidělena vyhořelá ruina čp. 14. Byl to dům, o který neměl nikdo i přes nabídku finanční podpory zájem. Církvi už samozřejmě podpora nabídnuta nebyla.

Přesto nadšení křesťanské komunity pokračovalo. Stavební plány vypracoval brněnský architekt Jaromír Brázda. Objekt se podařilo získat a z části od pozemkového úřadu odkoupit.

Modlitebna byla vlastními silami opravena a zprovozněna. 1. 8. 1948 se konalo její slavnostní otevření.

Současný stav druhé¹ modlitebny

A opět se protivenství stupňovalo. Výsledkem bylo odstěhování kazatele Elricha do Olomouce, kde se ujal místního sboru s tím, že bude pravidelně bratry a sestry ve Staré Libavé navštěvovat. Jako výpomoc byl vyslán do Staré Libavé bratr kazatel Knobloch.

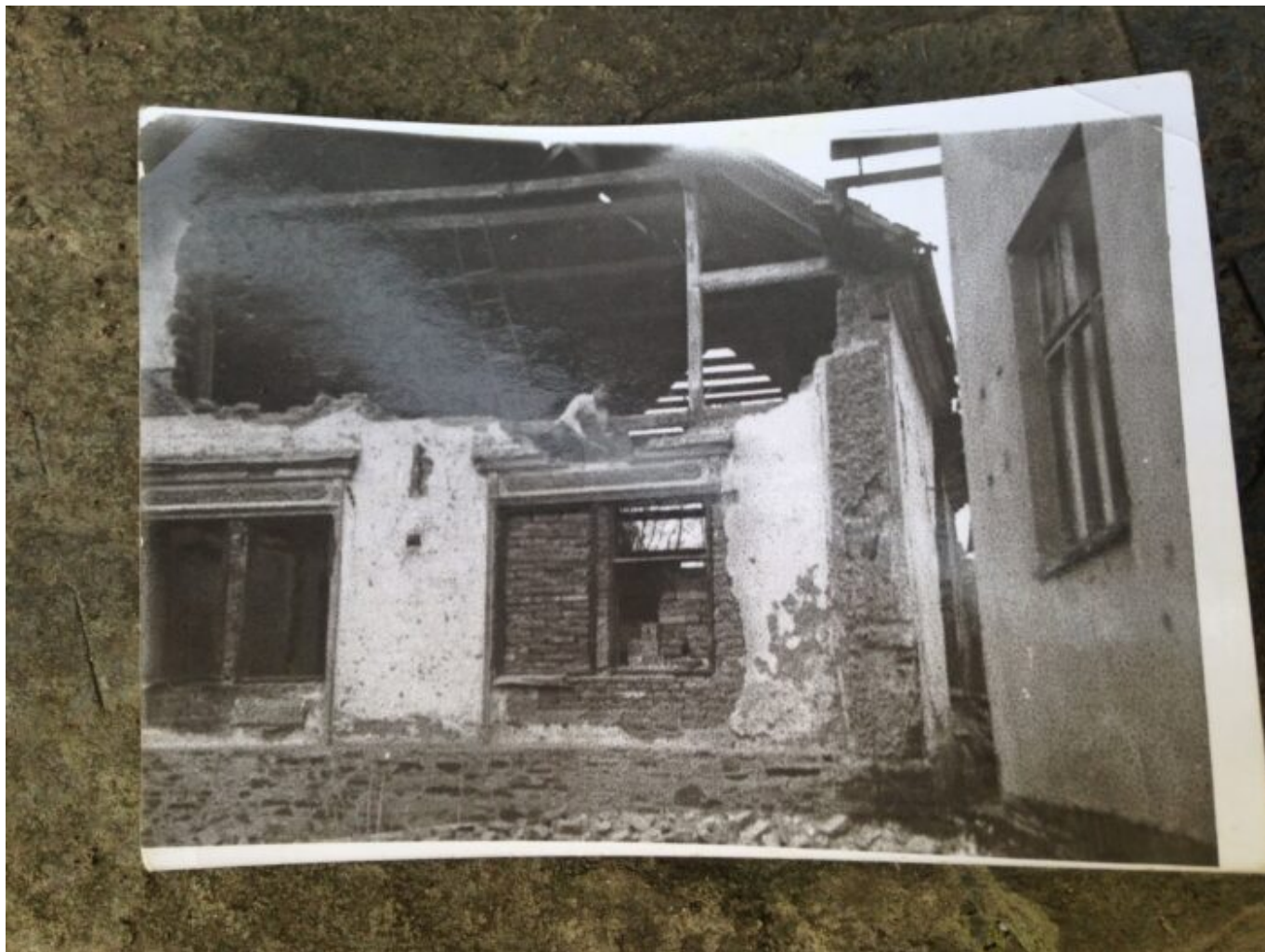
V srpnu 1950 Stará Libavá přestala být samostatným sborem a stala se kazatelskou stanicí sboru v Olomouci. Celkově měl v té době sbor v Libavé 93 členů včetně dětí. Po okolí vznikly kazatelské stanice a kroužky. Kazatel Knobloch dojížděl dokonce až do Jeseníku.

Ohrožení druhé modlitebny

V prosinci 1954 požádal MNV o předání sborového domu státu pro dosídlení novými osadníky s tím, že proti rozhodnutí není odvolání.

Předseda Jednoty českobratrské dr. Bohuslav Beneš napsal odvolání, které nese až zoufalé rysy. Začíná slovy: „Jsme vlastníky domu č.p. 14 na Staré Libavé...tento dům byl úplně v troskách, když nám byl přidělen....dům byl opraven vlastním nákladem...z titulu půjčky dluží sbor ústředí ještě 12 000 Kč.-... dům je zcela využit, bydlí v něm rodina. Domníváme se, že jde o vyložený omyl...”

O dalším osudu druhé modlitebny mnoho nevíme, ale zřejmě se o ni nikdo moc nestaral. Současný vlastník totiž získal chalupu opět ve stavu ruiny.

Stav modlitebny při předání poslednímu majiteli. Čelní záběr je pohled na dům č. 14, který stál před druhou modlitebnou a ve kterém původně bydlel bratr kazatel Erlich s rodinou. Z druhé modlitebny je vpravo vidět pouze kousek zdi s oknem. Dům č.14 již nestojí, na jeho místě je zahrada. Zůstala po něm jen část sklepu.¹

Konec Bratrské obce

V roce 1950 bylo pod tlakem ve Staré Libavé založeno JZD (Jednotné zemědělské družstvo). Družstvo dobře hospodařilo. Ani to se soudruhům nelíbilo.

A tak bylo po mnoha peripetích spojeno s hůře hospodařícím sousedním družstvem. Vedení v JZD „samozřejmě“ převzalo hůře hospodařící družstvo, zato se soudružským vedením.

Vzdor všemu útlaku bratrská obec působila v krajině Oderských vrchů dvacet let. Život pod stálým tlakem způsobil, že členové opouštět začaly opouštět jak obec tak i prvnovní ideály. Někteří ze zoufalství i tajně, v noci.

V polovině šedesátých let se odstěhovali ze Staré Libavé poslední evangelicky věřící obyvatelé. Vraceli se do svých domovů. Pět rodin se přestěhovalo do Horky u Olomouce a zde založilo kazatelskou stanici sboru Církve bratrské Olomouc.

Horka u Olomouce

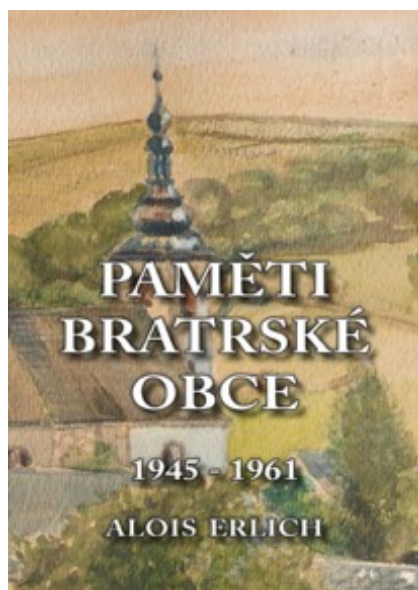
Tím končí smutný příběh Bratrské obce. Velký příběh. Křesťané se rozhodli žít v duchu ideálů první církve, společně hospodařit. Dařilo se jim to a zřejmě právě proto byli terčem nenávisti a zloby. Komunisté likvidovali to, co bylo hodno vzoru.

Jedinou vzpomínkou na dávný příběh je kalich s Biblí ve štítě staré modlitebny. Byl zachován na přímluvu kazatele Mirka Paláta, který pohotově při cestě kolem napsal dopis novému majiteli a položil lístek pod kámen. Jiná verze říká, že majitel, křesťan husitského vyznání, se dozvěděl o původu chalupy a sám aktivně do štítu kalich a Bibli vsadil.

Kalich ve fasádě druhé modlitebny

V roce 2015 vydala rodina Erlichova publikaci Paměti Bratrské obce, kterou napsal zesnulý kazatel evangelia bratr Alois Erlich. Vytisknuta byla malým nákladem. Pokud již nebude k dispozici v tištěné podobě, můžeme zaslat v elektronické verzi (PDF). Kdo by měl zájem, napište [ZDE](#).

Bratr kazatel Alois Erlich napsal o Bratrské obci knihu

Autor Alois Erlich (1895 - 1983)

Bratr Alois Erlich prožil jako voják v 1. světové válce Boží záchranu z jisté smrti. Tam dal Pánu Bohu slib, že se mu vydá cele do služby. Prošel ruskými zajateckými tábory a jako sanitář Československých legií absolvoval celou jejich anabázi až po návrat domů.

Po ukončení teologického studia v Praze sloužil ve sborech církve Českobratrské evangelické v Čechách, a později na požádání České misijní jednoty mezi českou menšinou v Jugoslávii. V letech 1931 až 1937 sloužil v jugoslávských baptistických sborech mezi českou menšinou v Daruvaru a Bělehradě.

Od roku 1933 žili s manželkou Růženou v požehnaném manželství věrni Pánu téměř 50 let. Po návratu do vlasti sloužili ve sboru Jednoty českobratrské v Letovicích u Brna.

Po druhé světové válce stál u zrodu Bratrské obce ve Staré Libavé. Toto ojedinělé ekumenické společenství bratří a sester v Československu bylo násilně přerušeno převratem v roce 1948.

Poslední dvě zastávky na cestě služby církvi Pána Ježíše byly v Olomouci v Jednotě českobratrské a v Ostravě, ve sboru Bratrské jednoty baptistů.

Z knihy Paměti Bratrské obce

PAMĚTI BRATRSKÉ OBCE

(citace z knihy Paměti Bratrské obce)

Moto: „Bratrství v Kristu je jediným základem k pravému soužití lidí i národů v míru a v pokoji.“

Tyto paměti o založení Bratrské obce jsem napsal, abych splnil přání mnohých bratrů. Bratrská obec byla založena 26. února 1946 osídlením Staré Libavé na severní Moravě, v okrese Moravský Beroun.

Pohnutky a zásady, které vedly k jejímu založení, jsou zapsány ve spisu o „Bratrství křesťanů“. Pojednává se v něm o podstatě bratrství křesťanů, o odvěké lidské touze a úsilí o život v praktickém bratrství. O takové uplatnění bratrství křesťanů v životě i nám šlo při zakládání Bratrské obce.

Devátého května 1945 byla skončena hrozná druhá světová válka. Náš národ, s mnohými dalšími dosáhl toužebně očekávané svobody. Měl jsem touhu a současně pokyn od Pána, aby věřící lidé v nové svobodě v praktickém životě sloužili šíření Božího království na zemi.

Vše co se dělo za německé okupace nejen našeho národa, důrazně ukazovalo na to, jak je nutné žít v bratrském křesťanství v praxi. Ukázalo se, že jestli chce, a má lidstvo žít, musí se rozhodnout pro život pravého bratrství v Kristu, bez kterého nemůže a nebude existovat. .. (str. 4)

Dne 17. října roku 1967 v Praze na kurzu kazatelů BJB bratr Jan Říčař řekl osobně bratru Aloisi Erlichovi: „Vím jistě, že se mluvilo před presidentem Eduardem Benešem na schůzi Kostnické jednoty, kde před zástupci církvi pan president řekl:

„Věc Bratrské obce neobstojí, a nebude mít dlouhého trvání, pro postoj a cíle komunistické strany, neb věc Bratrské obce je na křesťanském základě, a cíle komunistické strany jsou protichůdné, materialistické – a komunisté nenechají tuto křesťanskou linii vedle své!“

Tuto poznámku udělal pan president E. Beneš asi před patnácti členy Kostnické jednoty, respektive

zástupci protestantských církví. (str. 77)

Prameny:

- Alois Erlich, *Paměti bratrské obce*
- *Osobní vyprávění pamětníků*
- Foto: Petr Schovánek, Daniel Fajfr + sken z knihy *Paměti bratrské obce*
- Petr Kučera – Zababa – *Z historie Bratrské obce*

Poznámky:

¹ dle vzpomínek Jana Jariabky (zetě bratra kazatele Erlicha)

[Štěpán Křivánek](#)

Článek je součástí [Baptistické encyklopedie](#) a je průběžně doplňován a aktualizován.

Poslední aktualizace 11. 3. 2023

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté – Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)